Bijlage VWO

2007

tijdvak 2

aardrijkskunde

Bronnenboekje

700049-2-013b

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 1 – Brazilië, een nieuwe agrarische supermacht

bron 1

Brazilië heeft alles te winnen bij vrijhandel

Nederland en de rest van Europa beginnen het te beseffen: Brazilië is de nieuwe agrarische supermacht. Brazilië wil meer toegang tot de Europese markt. Minister Veerman: “Dan spoelt de pluimveesector in Nederland gewoon weg.” Cijfers en statistieken over de Braziliaanse landbouwsector blijven verbazen. Het land, dat eenderde van zijn bruto binnenlands product met de landbouw verdient, is de grootste producent ter wereld van koffie en sinaasappelsap, nummer twee in sojaproducten, rundvlees en pluimvee en nummer drie in suiker.
De groei die de Braziliaanse agrosector sinds de jaren negentig van de twintigste eeuw heeft doorgemaakt, is nog niet ten einde.

vrij naar: NRC, 20 januari 2006

bron 2

De agrarische export van Brazilië naar bestemming in 1994 en 2004

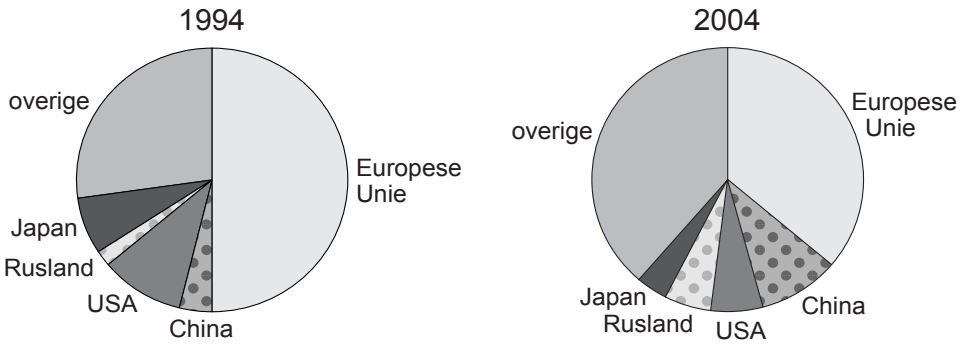

vrij naar: http://www.iconebrasil.org.br

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

bron 3

Import van suiker in de EU naar herkomst in 1994 in %

Mauritius	28
Fiji	10
Guyana	9
Swaziland	7
Jamaica	7
Brazilië	7
Cuba	6
Overige landen	26
Totaal	100

bron: De Grote Bosatlas, 52e druk

Opgave 2 – Gemeentelijke herindeling in Het Gooi en Vechtstreek

bron 4

Fusies op komst in Het Gooi

Hilversum – 'Het Gooi en Vechtstreek' gaat bestuurlijk op de schop. De provincie Noord-Holland heeft plannen voor één of meer gemeentelijke herindelingen. Deze samenvoegingen moeten al in 2009 ingaan. Gedeputeerde Albert Moens presenteerde gisteren in Haarlem vier varianten: één grote gemeente Gooi en Vechtstreek of een opsplitsing van de regio in twee, drie of vier gemeenten.
Het provinciebestuur spreekt nog geen voorkeur uit voor één van de varianten. Een groot Gooistad zou bijna 250.000 inwoners tellen en één van de grotere steden van het land worden.
Een in tweeën gesplitste regio wordt vanuit het oogpunt van regionale samenhang en bestuurskracht de meest logische optie genoemd. Laren, Blaricum en Wijdemeren zijn voorlopig nog even buiten het herindelingsproces gehouden. De eerste twee gemeenten werken al samen met Eemnes (de zogeheten BEL-gemeenten). Wijdemeren, dat sinds januari 2002 bestaat, oriënteert zich op andere plassengemeenten als Abcoude en Loenen. Wijdemeren is een samenvoeging van 's-Graveland, Loosdrecht en Nederhorst den Berg.

bron: de Gooi en Eemlander, 16 november 2005

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

bron 5

Tamils op Sri Lanka

De 3,6 miljoen Tamils (18 procent van de bevolking) vormen de grootste etnische en culturele minderheid van Sri Lanka. Ze komen oorspronkelijk uit het zuiden van India, waar de deelstaat Tamil Nadu nog altijd veel Tamils telt. De afwijkende etnische afkomst ten opzichte van de Singalezen blijkt uit een wat donkerder huidskleur en een andere gezichtsvorm. Maar opvallender zijn de culturele verschillen met de Singalezen. De Tamils kun je naar herkomst in twee groepen verdelen. De Jaffna-Tamils stammen af van kolonisten uit Zuid-India, die zich al vanaf de 3e eeuw voor Christus in het noorden van Sri Lanka gevestigd hebben. De tweede, veel kleinere groep, wordt gevormd door de India-Tamils. Deze groep bestaat uit afstammelingen van Tamil-koelies[1)], die in het begin van de 20e eeuw door de Engelsen uit Zuid-India naar Sri Lanka zijn gehaald om daar te werken op de plantages. Het grootste deel van deze groep leeft nog steeds op de thee- en rubberplantages in het centrale bergland. Tussen Jaffna-Tamils en India-Tamils bestaat een groot verschil in maatschappelijke status. De Jaffna-Tamils vormen een sociaal, cultureel en economisch volledig ontwikkelde en zelfstandige samenleving, levend in een gebied waarop zij hun historische rechten kunnen laten gelden. De India-Tamils daarentegen vormen een bezitloze bevolkingsgroep die economisch en politiek volledig afhankelijk is van de omringende Singalese samenleving. Zij worden daarom door de Jaffna-Tamils niet als gelijken beschouwd, maar als verre en onbeduidende verwanten.

noot 1 koelie = dagloner

bron: Cito

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

bron 6

Een papieren bestand

De strijd in Sri Lanka escaleerde in 1983 toen al bestaande spanningen tussen de Singalese meerderheid en de Tamilminderheid uitmondden in oorlog. De Tamils, die zich achtergesteld en gediscrimineerd voelen door de Singalezen, eisten een eigen staat. (…)
De onafhankelijkheid wordt bevochten door de Tamil Tijgers.
Negentien jaar en zeker 65.000 doden later werd in februari 2002 een staakt-het-vuren gesloten, na bemiddeling door Noorwegen. Dat had gevolgd moeten worden door een vredesakkoord, maar de onderhandelingen liepen eind 2003 vast. Na de tsunami was er even hoop dat die de partijen dichter bij elkaar zou brengen, maar ruzie over de verdeling van de hulp torpedeerde de vredeskansen. Nu het aantal aanslagen en doden weer gestaag oploopt, bestaat het bestand in feite alleen nog op papier.

bron: Trouw, 21 januari 2006

bron 7

Religieuze groepen in Sri Lanka (2001)

Boeddhisten	69%
Moslims	8%
Hindoes	17%
Christenen	6%

bron: CIA, World Fact Book

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

bron 8

Sri Lanka, een verdeeld land

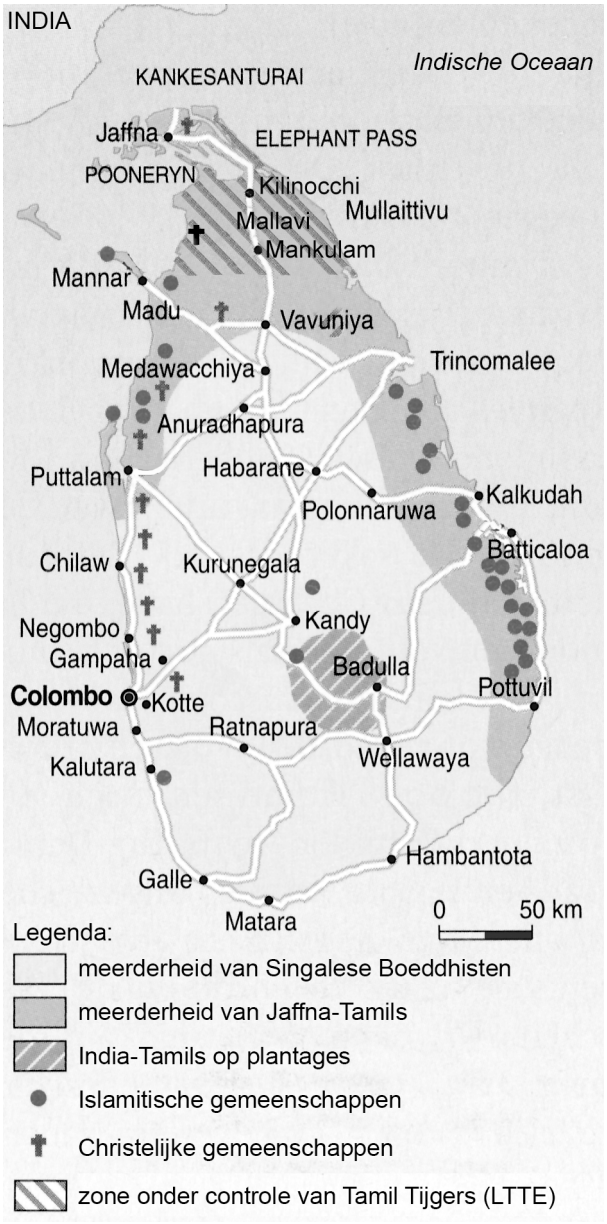

vrij naar: Le Monde diplomatique, Atlas der Globalisierung, Parijs, 2003

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 4 – Goederenoverslag in drie Europese mainports

bron 9

Goederenoverslag naar goederensoort in Rotterdam, Antwerpen en Hamburg in 2004

2004	Eenheid: Bruto gewicht × 1 miljoen metrische tonnen		
	Rotterdam	Antwerpen	Hamburg
Agribulk	10,6	1,0	4,3
Ertsen en schroot	42,2	6,7	10,5
Kolen	25,3	9,7	5,1
Overig massagoed, droog	11,2	9,9	5,7
Totaal massagoed, droog	**89,3**	**27,3**	**25,6**
Ruwe aardolie	102,1	6,6	4,3
Minerale olieproducten	33,2	21,6	5,5
Overig massagoed, nat	25,6	7,1	2,3
Totaal massagoed, nat	**160,9**	**35,3**	**12,2**
Totaal massagoed	**250,2**	**62,6**	**37,8**
Containers	82,4	68,3	74,0
Roll on/Roll off	11,0	3,8	0,0
Overig stukgoed	8,8	17,6	2,7
Stukgoed	**102,2**	**89,7**	**76,7**
Totaal	**352,4**	**152,3**	**114,5**

bron 10

Goederenoverslag in Rotterdam, Antwerpen en Hamburg in 2004

Overslag van goederensoort als % van de totale goederenoverslag	Rotterdam 100% waarvan	Antwerpen 100% waarvan	Hamburg 100% waarvan
Massagoed, droog	25,3%	17,9%	X %
Massagoed, nat	45,7%	23,2%	Y %
Stukgoed	29,0%	58,9%	Z %

bronnen 9 en 10: Haven in cijfers, Port of Rotterdam, Havenautoriteiten Havenbedrijf Rotterdam, 2005

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

bron 11

Volume en toegevoegde waarde in Rotterdam en Antwerpen vergeleken

Tijdens het vijfde Rotterdamse havendebat stelde Peter van Langen, haveneconoom aan de Erasmus Universiteit, dat de volumes in de haven van Rotterdam dan wel veel groter zijn dan die in Antwerpen, maar dat de toegevoegde waarde voor 2003 in de havens van Antwerpen en Rotterdam elkaar maar weinig ontlopen: 7 miljard euro in Antwerpen tegenover 7,2 miljard euro in Rotterdam.

vrij naar: Mainportnews, december 2005

bron 12

Rotterdamse haven blijft uitstekend draaien

Hans Smits, president-directeur van het Havenbedrijf Rotterdam: “Het gaat uitstekend met de haven. De hoogste overslagprognoses worden gehaald of zelfs nog overtroffen.” (…) “De florerende overslag in het afgelopen jaar steunt op de containers, met weer een miljoen eenheden erbij, en op een kwart méér minerale olieproducten. Hiervoor is Rotterdam nu al hét mondiale draaipunt, met als ‘vleugels’ Rusland en het Midden-Oosten.”

bron: Port of Rotterdam, 30 januari 2005

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 5 – Infrastructurele projecten van de EU: de Öresund Link en de mogelijke aanleg van een tunnel onder de Straat van Gibraltar

bron 13

De Öresund Link

bron: http://www.pandrol.com

bron 14

De regio Öresund

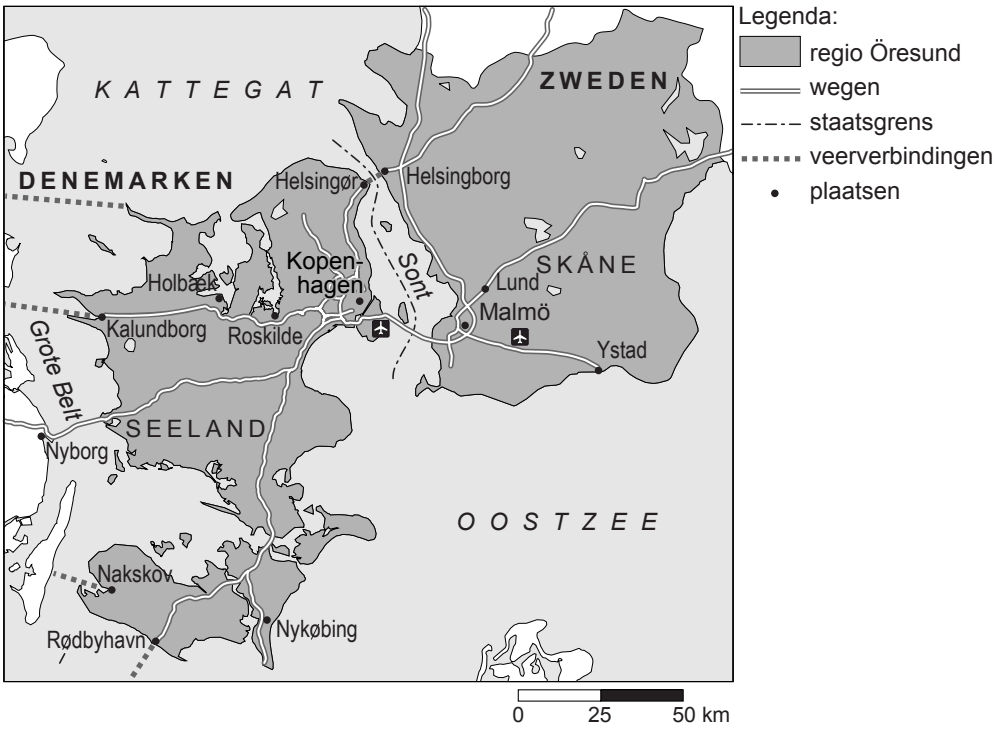

bron: Geografie, april 2005

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

bron 15

De Euregio Öresund

Vanaf de jaren negentig zagen Denen en Zweden aan weerszijden van de grens (de Sont) de politieke veranderingen op het Europese continent als een uitgelezen kans de relatieve ligging te verbeteren. In juli 2000 kwam de Öresund Link tot stand: een vierbaansautoweg van 15,5 kilometer over de Sont en een tweebaansspoortunnel. Öresund is een gebied met een straal van 100 km, waarin 3,6 miljoen Denen en Zweden wonen en werken. In dit gebied wordt 20 procent van het bnp van Denemarken én Zweden verdiend.
Öresund hoopte als nieuwe regio in Noord-Europa een tegenwicht te kunnen bieden tegen de sterke regio's in de "Blauwe Banaan", de Europese kernzone van Manchester naar Milaan.
Dat doel lijkt bereikt: de agglomeratie Kopenhagen-Malmö is van een relatief ingeslapen en traditioneel industriegebied uitgegroeid tot een "creatieve regio". Met zijn talloze grootstedelijke voorzieningen en vijftien universiteiten is Öresund de meest metropolitane regio in Scandinavië. De werkgelegenheid is er de laatste jaren sterk gegroeid, de internationale contacten zijn uitgebreid, er is een groot aantal buitenlandse investeerders aangetrokken. De groei vindt vooral plaats in de sectoren leisure (vrije tijd) en health (hoogwaardige zorg, zoals medische technologie, biotechnologie en farmacie). Alleen al in 2004 werden 19 nieuwe biotechnologische bedrijven aangetrokken in de regio Öresund. Inmiddels wordt Öresund naast Londen en Parijs gerekend tot de top drie van Europese hot spots in de zorg- en vrijetijdsbranche.
De Euregio Öresund is onlangs uitgeroepen tot model voor alle Europese grensregio's.

vrij naar: Geografie, april 2005 en http://osb.oeresundsbron.dk

bron 16

Tunnel Straat van Gibraltar

Marokko en Spanje gaan bij de Europese Unie financiering aanvragen voor de bouw van een tunnel die beide landen - en dus Afrika en Europa - met elkaar gaat verbinden. Dit maakte de Spaanse minister van Infrastructuur bekend tijdens een persconferentie, aldus het AFP.
Beide landen besloten medio december 2003 tot het project voor een onderwatertunnel.
Na overleg tussen beide ministeries is besloten het voorstel bij de EU neer te leggen. Dit overleg vond plaats na het driedaagse staatsbezoek van de Spaanse koning aan Marokko.
Beide landen zijn al overeengekomen tussen 2004 en 2006 € 27 miljoen uit te trekken voor haalbaarheidsstudies, zodat het project als het wordt goedgekeurd al in 2008 van start kan gaan.

vrij naar: Morocco Times, 24 januari 2005 en http://forums.marroko.nl

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

bron 17 West-Afrika: infrastructuur en economie

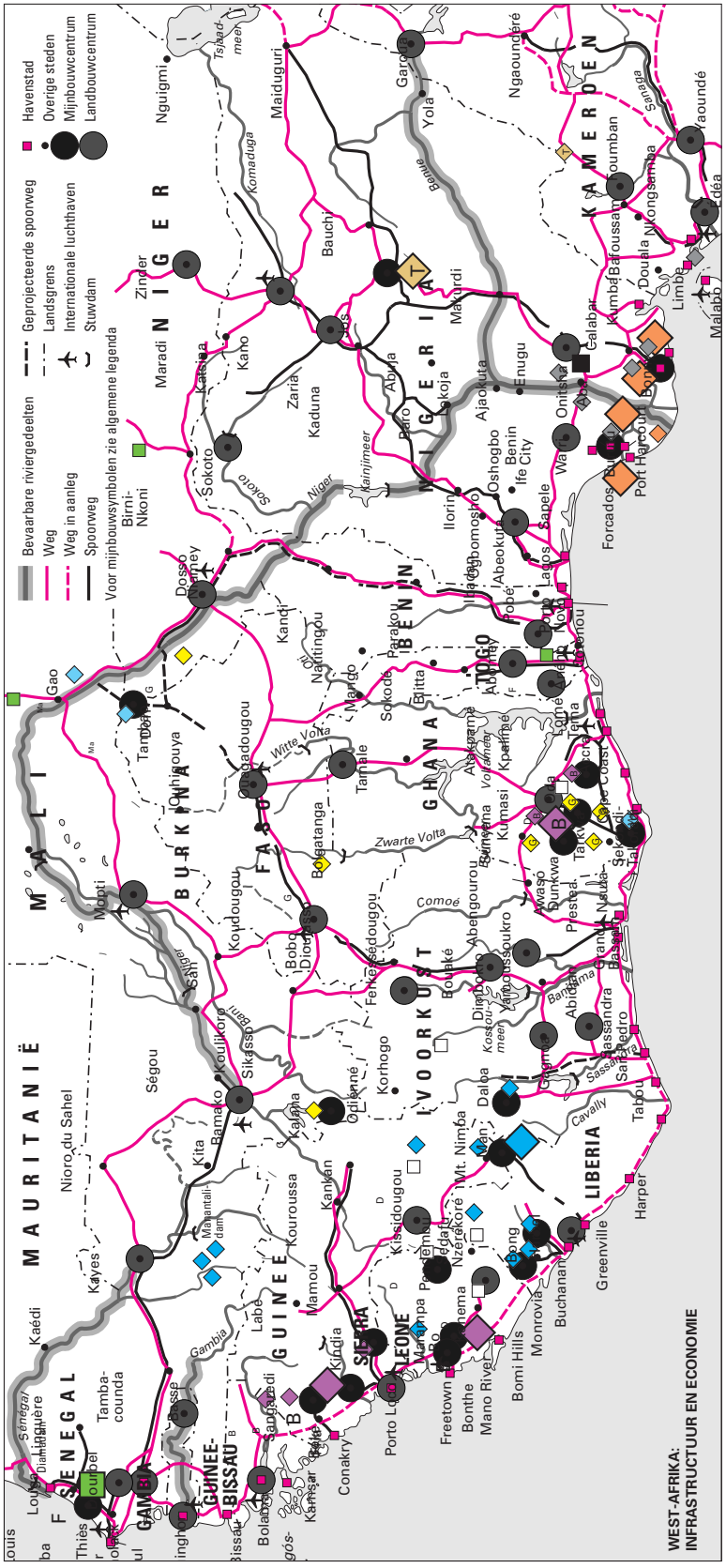

bron: Cito

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 7 – Aardolievoorraden in Nederland en de Noordzee

bron 18

Geologische structuren in Nederland

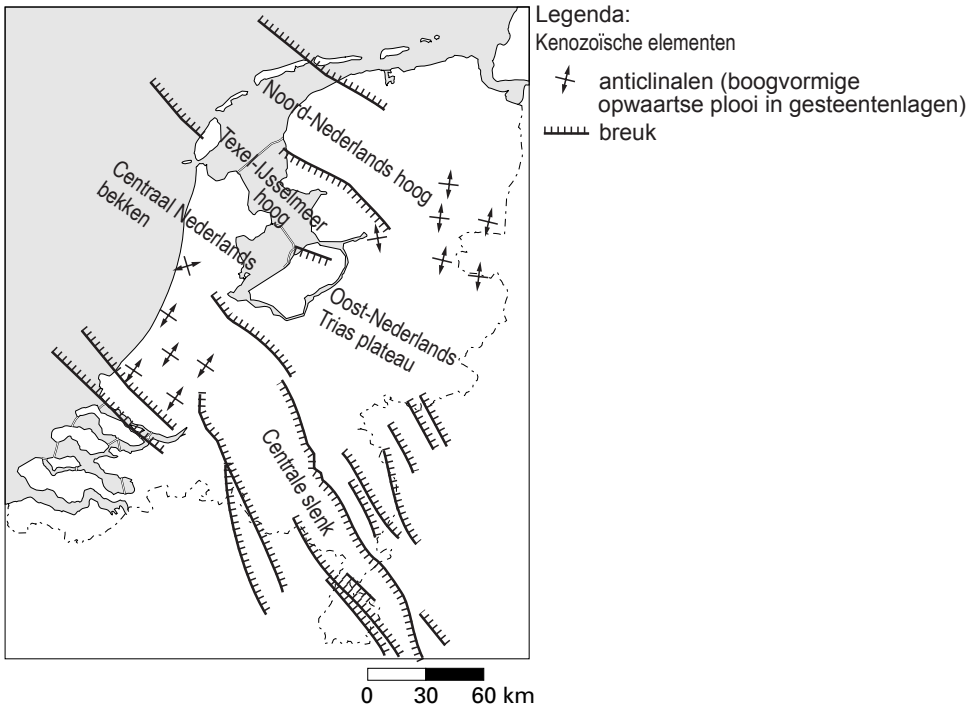

bron: Berendsen, H.J.A., De vorming van het land, 2004 (naar: NAM, 2003)

bron 19

Aardoliewinning in het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen

De aardolievelden in de Noordzee werden ontdekt in de jaren zestig van de twintigste eeuw. Toch kwam pas in 1975 de Britse aardolie-industrie in de Noordzee op gang. Noorwegen was al enkele jaren langer actief en kan met recht een olieland genoemd worden, gezien de grote afhankelijkheid van ’s lands economie van deze sector. Maar ook het Verenigd Koninkrijk kan voorzien in zijn eigen aardoliebehoefte.

bron: www.nrc.nl/W2/Lab/Profiel/Olie/olielanden.html

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 8 – Natuurgeweld in Japan en omringend gebied

bron 20

De Niigata-aardbeving

Op 23 oktober 2004 vonden er in het noordwesten van Japan, in de regio Niigata, een aantal krachtige aardbevingen plaats. Deze bevingen behoorden tot de zwaarste van de afgelopen tien jaar.
Drie zware aardbevingen volgden elkaar binnen enkele minuten op, gevolgd door ongeveer 300 naschokken. De eerste beving was de zwaarste met een kracht van 6.8 op de schaal van Richter.

Een paar dagen vóór de aardbevingen was het gebied al getroffen door een tropische wervelstorm, een taifoen. Door de combinatie van zware regenval tijdens deze taifoen en de aardbevingen ontstonden er verwoestende modderstromen. Als gevolg van de aardbevingen kwamen 21 mensen om het leven. Tijdens de taifoen waren er al 75 mensen om het leven gekomen.

bron: www.bbc.co.uk/schools/gcsebitesize/geography/platetectonics

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

bron 21

De invloed van menselijke en natuurlijke factoren op klimaatverandering, de situatie in 2000 vergeleken met de situatie in 1750

gemiddelde mondiale verandering in de stralingsbalans

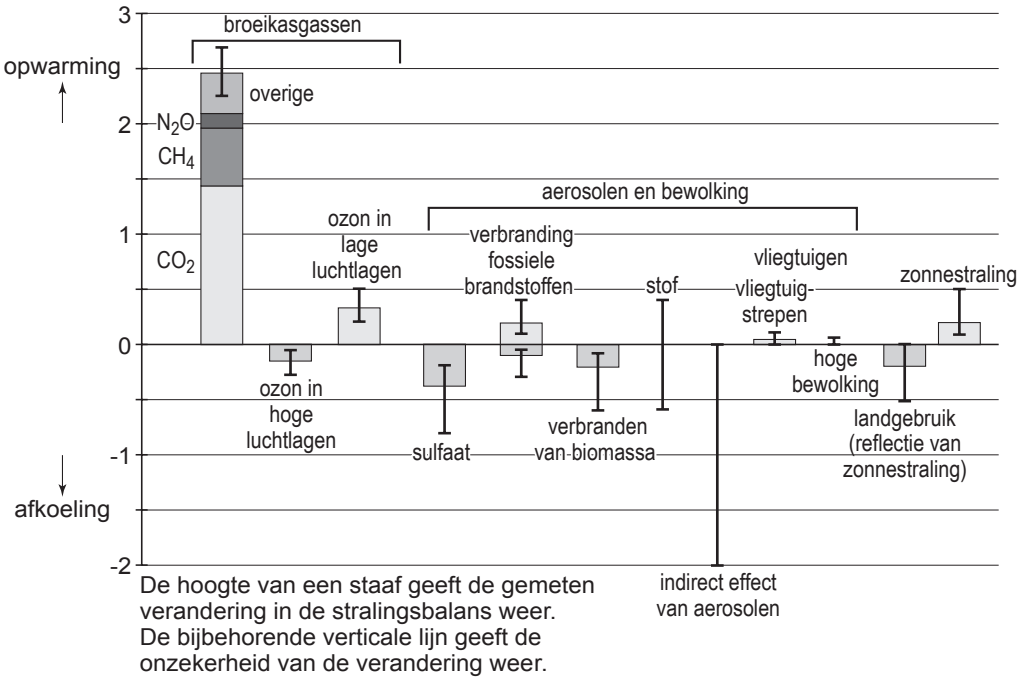

De hoogte van een staaf geeft de gemeten verandering in de stralingsbalans weer. De bijbehorende verticale lijn geeft de onzekerheid van de verandering weer.

De waarde 0 op de verticale as geeft de situatie in 1750 weer.

Aerosolen is een verzamelnaam voor (vloei)stofdeeltjes van zeer uiteenlopende aard.

bron: www.ipcc.ch

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.